

STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA České republiky

Slezská 7, 120 56 PRAHA 2

Tel.: +420 227 010 130 Fax.: +420 227 010 191

Váš dopis č. j.:
Ze dne:
Naše č. j.: 2010 / 1861 / SVS
Vyřizuje: Dr. Jana Houdková
Telefon: 227010221
V Praze dne: 10. 05. 2010

Všem KVS, MěVS Praha,
KC Brno, všem SVÚ

Věc: Sdělení SVS ČR k prevenci a tlumení varroázy včel v období roku 2010 až jara 2011

Prevence a tlumení varroázy včel

v posledních letech jsou hlášeny z mnoha zemí zvýšené ztráty včelstev za příznaků odpovídajících popisu hynutí včel při varroáze.

Ztráty včelstev se dávají do souvislosti s řadou vlivů, nepříznivých pro život včel, jako je například nadměrné používání pesticidů v ochraně rostlin, elektromagnetický smog v ovzduší, výskyt nových původců viróz a noseμόzy, stresy při ošetřování včelstev. S odstupem času ale převažuje názor, že hlavní příčinou ztrát je přemnožení roztoče *Varroa destructor*. To může souviset se současnými výkyvy klimatu ve směru oteplování, v jehož důsledku dochází k přemnožování i jiných parazitů a škůdců. Přemnožení roztoče *Varroa destructor* navíc otevírá pole působnosti včelím virům, které bez spojení s roztočem *Varroa destructor* nepůsobí hospodářské škody. Je nutné předpokládat, že klimatické změny, příznivé pro roztoče, mohou trvat delší dobu, z čehož vyplývá obtížný úkol světového včelařství, a to zvýšit účinnost dosavadního systému ochrany včel před roztočem *Varroa destructor*.

V roce 2007 došlo rovněž v některých oblastech České republiky, a to poprvé v historii tlumení varroázy, k hromadným ztrátám včelstev. Prudký nárůst populace roztoče se dostavil dříve než obvykle a poškodil plod generace zimujících včel. Krátkověké včely hynuly již na podzim a úly zůstaly bez včel. Došlo také k rozmnožení virů. V mrtvých včelách a roztočích byla prokázána přítomnost většiny dosud známých včelích virů. Prokázána byla i přítomnost nového původce noseμόzy *Nosema ceranae*.

Státní veterinární správa vydala zásady zvýšení účinnosti stávajícího systému tlumení varroázy, platné pro rok 2008 až jaro 2009.

V roce 2008 intenzita varroázy výrazným způsobem poklesla. Již při prvních fumigacích byla odhadnuta nakažová situace tak, že většina stanovišť dosáhne předklinického stadia varroázy. Tento odhad potvrdily výsledky vyšetření zimní měli. V průměru České republiky bylo zjištěno méně než 6 % stanovišť včelstev s výskytem více než tří roztočů na včelstvo a více než 58 % stanovišť bez nálezu roztočů. Jde o nejlepší výsledek vyšetření zimní měli za celou dobu historie sledování varroázy v České republice.

Pro rok 2009 až jaro 2010 zůstaly v platnosti zásady vyhlášené pro rok 2008 až jaro 2009. V roce 2009 se sníženou intenzitou varroázy podařilo udržet. Ze zimní měli bylo 11 % stanovišť s výskytem více než tří roztočů v průměru na včelstvo a 46 % stanovišť bylo bez nálezu. Výsledky jsou srovnatelné s vyšetřením zimní měli v roce 2004, které potvrdily tehdy velmi příznivý průběh varroázy v roce 2003. V časové řadě jsou tyto výsledky na druhém místě po roce 2008 a těsně před výsledky z roku 2004. Známky rezistence roztočů vůči pyrethroidům se stabilizovaly na úrovni krizových let s vysokou intenzitou varroázy, ale počet zachycených signálů rezistence se nemenšil.

Příznivá aktuální intenzita varroázy ovšem není zárukou, že by se přemnožení roztočů spojené se ztrátami včelstev nemohlo opakovat. Varující jsou příklady jednotlivých evropských států, kde se roky se zvýšenými ztrátami včelstev již vícekrát opakovaly. V roce 2007 se dále s přemnožením roztočů současně rozšířili i včelí viry, patrně i *Nosema ceranae* a zvýšil se podíl přežívajících rezistentních roztočů. K navrácení dřívějšího stavu endemického výskytu virů a rezistentních roztočů je nutné delší období nízké intenzity varroázy.

Z těchto důvodů Státní veterinární správa ČR požaduje, aby do nařízení mimořádných veterinárních opatření krajských veterinárních správ pro rok 2010 až jaro 2011 byly začleněny zásady v rozsahu, jak byly uplatněny pro rok 2009 až jaro 2010. Zvýšenou pozornost vyžaduje i kontrola možné rezistence roztočů.

S pozdravem

Doc. MVDr. Milan Malena, Ph.D., v.r.
ústřední ředitel

Přílohy:

1. Zásady zvýšení účinnosti stávajícího systému tlumení varroázy

Na vědomí: ČSV Dr. Peroutka

VÚVč Dol

IC Liberec

VFU Brno – Dr. Navrátil

Za správnost vyhotovení: Anna Mrázková